

5. Extra ondersteuning buiten het regulier onderwijs

Als op de VO-school waar de leerling ingeschreven staat, is vastgesteld dat de basisondersteuning niet toereikend is en ook extra ondersteuning op de school zelf niet volstaat, wordt de leerling in overleg met de ouders en de leerling zelf besproken in het ZAT van de VO-school. Doel is te bepalen wat de volgende stap is. Dat kan toeleiding zijn naar een van de gespecialiseerde stedelijke voorzieningen.

5.1. Stand van zaken

Alle vormen van ondersteuning die de basisondersteuning overstijgen behoren tot de extra ondersteuning. Deze vorm van ondersteuning maakt een onderscheid in lichte en zware ondersteuning. Het huidige aanbod valt uiteen in de volgende voorzieningen:

- lichte ondersteuning binnen het praktijkonderwijs als leerweg in het VO;
 - intensieve ondersteuning in de reguliere scholen voor voortgezet onderwijs (arrangementen extra ondersteuning binnen het VO);
 - zware ondersteuning in de scholen voor voortgezet speciaal onderwijs scholen als Nautilus en Aventurijn (VSO);
 - zware ondersteuning in verschillende scholen voor voortgezet speciaal onderwijs buiten Almere.
- In hoofdstuk 1 hebben we de deelname van Almeerse leerlingen aan vormen van extra ondersteuning in kaart gebracht.

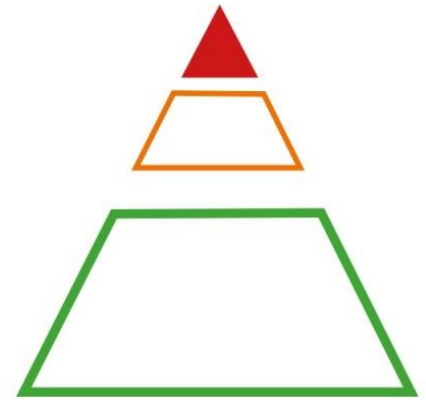
5.2. Voortgezet speciaal onderwijs

Voor een deel van de leerlingen is gespecialiseerde ondersteuning binnen een stedelijke voorziening het meest passend. Daarom blijven speciale lesplaatsen en gecombineerde arrangementen van onderwijs en jeugdhulp altijd nodig. Het gaat om leerlingen en hun ouders, die vanwege een specifieke ondersteuningsbehoefte een speciale setting met zware ondersteuning nodig hebben, waarin ze de mogelijkheid krijgen zich optimaal te ontwikkelen. Hierin wordt zowel rekening gehouden met de wenselijkheid van thuisnabijheid als met de beschikbaarheid van een passend aanbod met gespecialiseerde expertise.

De ondersteuningsprofielen van de VSO-scholen geven inzicht in het specifieke onderwijs- en ondersteuningsaanbod. VSO-scholen hebben de wettelijke plicht om voor iedere leerling een OPP op te stellen. Een van de VSO-scholen biedt onderwijs aan leerlingen die zeer moeilijk leren (ZML), langdurig ziek zijn (LZK), een lichamelijke en / of meervoudige beperking hebben. Er zijn ook VSO-scholen die onderwijs bieden aan leerlingen met ernstige gedragsproblematiek of leerlingen die kampen met psychiatrische problematiek.

Momenteel worden in Almere nog relatief veel kinderen geplaatst in gespecialiseerde stedelijke voorzieningen. In tegenstelling tot de verwachtingen is het deelnamepercentage in het VSO niet gedaald, maar licht gestegen. Het is noodzakelijk om dit percentage terug te dringen, ook vanwege een financiële urgentie.

De verwachting is, dat versterking van de basisondersteuning en de extra ondersteuning in de reguliere VO-scholen de druk in die richting zal wegnemen en de doorstroom vanuit gespecialiseerde voorzieningen naar het regulier onderwijs zal verbeteren. Daarnaast is het belangrijk om met elkaar het gesprek te voeren over een gezamenlijke, gedeelde visie en plan van aanpak voor een bestendig VSO-aanbod in Almere. Veranderingen zullen binnen de kaders van zo'n plan 'organisch' plaats moeten vinden door krachtenbundeling tussen individuele schoolbesturen. Beter overleg en samenwerking tussen regulier en speciaal onderwijs is daarbij een essentiële voorwaarde.

Met het oog op de tijdelijkheid in het VSO is het van belang dat terugkeer naar het regulier onderwijs ononderbroken en succesvol kan plaatsvinden. Daartoe dient er sprake te zijn van een doorlopende leerlijn van VSO Havo/VWO naar regulier Havo/VWO. Afstemming en samenwerking tussen de verschillende scholen is in de komende planperiode een overkoepelend speerpunt.

5.3. Combinatie onderwijs en jeugdhulp

In het OPDC, PrO en School2Care¹ zijn in samenwerking met de gemeente en het Samenwerkingsverband onderwijs-jeugdhulparrangementen (OJA's) ingericht. Bekostiging daarvan vindt plaats op basis van cofinanciering. Voor specifieke doelgroepen wordt het onderwijs in deze voorzieningen op basis van het principe 'één kind - één gezin - één plan' geïntegreerd en afgestemd op de behandeling en begeleiding van jeugdhulp. Jeugdhulpverleners maken deel uit van het team op de school.

Binnen de OJA's staat de integrale benadering van leerling en gezin op school en vanuit de school centraal. Leerlingen krijgen in de school zowel een passend onderwijsaanbod op hun onderwijsbehoefte evenals een passend jeugdhulpaanbod. Dit kan bestaan uit begeleiding en/of behandeling. De OJA's kenmerken zich in een hoge intensiteit en zijn mede daarom altijd tijdelijk van aard. Het doel is vast te houden aan een ononderbroken ontwikkeling en de integratie in het onderwijs. De OJA's bevinden zich nog in een experimentele fase. Monitoring gebeurt aan de hand van vastgestelde data, die per kwartaal worden gerapporteerd in de verantwoording aan de gemeenteraad. De verwachting is dat de OJA's in de komende planperiode op meerdere plekken in het VSO ontwikkeld zullen worden. Ook zal de komende periode bezien worden of binnen de OJA's de verdeling van baten en lasten tussen onderwijs en gemeente (jeugdhulp) herijkt moet worden. Binnen de reeds gerealiseerde onderwijs-jeugdhulparrangementen en de bijbehorende voorzieningen is vanuit alle betrokken partners de behoefte ontstaan aan een fysieke ruimte binnen het schoolgebouw. Indien er binnen de school geen ruimte beschikbaar is, onderzoekt de gemeente in overleg met de school en de jeugdhulpaanbieder welke mogelijkheden er zijn om de ondersteuning zo dicht mogelijk naar het onderwijs te brengen. Hiertoe moet een flexibele inzet van de onderwijshuisvesting worden gerealiseerd, passend binnen de bestaande wet- en regelgeving. Gezamenlijke huisvesting van onderwijs en jeugdhulp en zorg (revalidatie) draagt bij aan het succes van passend onderwijs.

5.4. Uitstroom

De ondersteuning op VSO-scholen en het PrO is al in een vroeg stadium gericht op de uitstroom van leerlingen naar het vervolgonderwijs, arbeid of dagbesteding. In het OPP wordt dit uitstroomperspectief beschreven en op basis van tussentijdse evaluatie eventueel bijgesteld.

Uitstroom naar vervolgonderwijs

Het is van groot belang dat onderwijs, gemeente, werkgevers, jeugdhulp- en ondersteuningsinstellingen goed samenwerken in de verbinding tussen onderwijs, werk en jeugdhulp (via de Jeugdwet, Participatiewet of de WMO). Dat geldt in het bijzonder voor leerlingen in een kwetsbare positie. Om dit te bewerkstelligen is met onderwijs en gemeente een sluitende aanpak ontwikkeld. In overleg tussen beide zijn maatwerktrajecten ingericht om leerlingen toe te leiden naar het vervolgonderwijs zoals Almeerkans en gedifferentieerde Entree.

Uitstroom naar arbeid

VSO-scholen en het PrO richten zich onder meer op duurzame uitstroom naar arbeid. Het ontwikkelingsperspectief en de ondersteuningsbehoefte van de leerling bepalen het uitstroomprofiel.

¹ Dit is een acht-tot-acht-voorziening met VSO (Eduvier) en jeugdhulp.

Sinds januari 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de Participatiewet. Doel van deze wet is meer jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te krijgen en meer eenheid te creëren in de wijze waarop mensen een inkomensvoorziening ontvangen dan wel met een re-integratievoorziening aan het werk zijn. In de komende planperiode willen we meer aandacht besteden aan de relatie tussen passend onderwijs en passende arbeid.

Uitstroom naar dagbesteding

Naast de speciale trajecten voor arbeidstoeleiding, zijn er in de regio ook dagbestedingstrajecten waarbij gekeken gaat worden naar een meer arbeidsmatige dagbesteding en beschermt werk. Deze vallen onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. De gemeente is verantwoordelijk voor de grens tussen maatschappelijke en economische participatie. Een groot deel van de zeer moeilijk lerende leerlingen valt in de groep die uitstroomt naar dagbesteding. We gaan (landelijke) ontwikkelingen op het gebied van dagbesteding op de voet volgen en gaan daar desgewenst op acteren. Ook op dit punt willen we onderzoeken hoe bijgedragen kan worden aan het realiseren van meer en betere dagbesteding.

5.5. In geval van nood

Niet alle ondersteuning is vooraf te in te schatten: er kunnen zich onvoorziene situaties voordoen. Binnen het Samenwerkingsverband wordt daar op de onderstaande beschreven situaties ingegaan.

Crisis

Wanneer de directeur van de school vaststelt dat er plotseling sprake is van een dringende handelingsverlegenheid op het niveau van het kind en/of het systeem en/of de school wordt het bestuur daarover geïnformeerd. De directeur bespreekt de situatie bovendien met de orthopedagoog/psycholoog van het Samenwerkingsverband en neemt indien nodig contact op met het steunpunt Toeleiding. Indien wenselijk kan met dit steunpunt een overleg plaatsvinden tussen school, ouders en betrokken deskundigen. Een leerling in een crisissituatie kan worden geplaatst op elke school die voldoende expertise heeft om hem of haar op te vangen (aantoonbaar via SOP en ervaringsgegevens).

Leerlingen die thuiszitten of dreigen thuis te zitten

Thuiszitten ontstaat vaak als leerlingen vanwege zeer complexe en specifieke onderwijsbehoeften, niet in staat zijn (volledig) in een groep te kunnen functioneren. Ook ontstaat er een situatie van thuiszitten, omdat door de complexiteit van de situatie niet direct duidelijk is wat een passend vervolg is. Bij thuiszitters zijn altijd meer partijen betrokken:

- De ouders dragen de eindverantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kind(eren).
- De schoolbesturen hebben een zorgplicht passend onderwijs.
- Gemeentebesturen hebben een zorgplicht binnen de jeugdhulp.

Alle scholen moeten samen met elkaar een dekkend netwerk vormen. Het is de taak van alle professionals om thuiszittende leerlingen, of waar thuiszitten dreigt, direct te melden bij het bestuur, bij het Samenwerkingsverband en bij de afdeling Leerplicht van de gemeente Almere. Het Samenwerkingsverband heeft dan direct contact met de betreffende leerplichtambtenaar. In overleg worden de benodigde acties in werking gezet, afgestemd en bewaakt. Om het thuiszitten goed te kunnen monitoren is in samenwerking met Leerplicht een stappenplan opgesteld ter voorkoming van verzuim en voor een sluitende aanpak van thuiszitters. Tevens is aansluiting gezocht bij het landelijk Pact Thuiszitters².

Bij stagnerende besluitvorming heeft de teamleider Toeleiding de bevoegdheid – binnen gestelde kaders – te bepalen welke school verplicht is de (dreigende) thuiszitter een passende onderwijsplek te

² Zie website Passend Onderwijs Almere: [Thuiszitters aanpak](#)

bieden. Idealiter is doorzettingmacht niet nodig, omdat partijen in het kader van passend onderwijs effectieve afspraken hebben gemaakt om thuiszitten te voorkomen. Worden deze afspraken onverhoopt niet nagekomen, dan spreken partijen elkaar daarop aan en wordt er in overleg – met de ouders en waar mogelijk met het kind/ de jongere - een passende plek voor het kind/ de jongere gevonden. In zo'n geval spreken we van 'doorzettingmacht': partijen, met ouders, vinden in overleg een oplossing waar alle partijen zich aan houden. Alleen als de doorzettingmacht faalt, is doorzettingmacht aan de orde. De komende tijd zal bezien worden of er meer vaststelling en vastlegging noodzakelijk is om doorzetting goed te organiseren.

5.6. Toeleiding

Het steunpunt Toeleiding van het Samenwerkingsverband heeft de volgende taken:

1. Uitvoering van een efficiënt proces van toeleiden waarbij het steunpunt functioneert als een steunpunt voor scholen en ouders, waarbij acteren leidend is in plaats van controleren.
2. Advisering en het inzetten van acties voor leerlingen bij een dringende handelingsverlegenheid van de school of leerling/ouders (crisis).
3. Voorkomen van of de begeleiding van thuiszitters met behulp van de Actietafel Thuiszitters Almere en toeleiden naar plaatsing onderwijs, plaatsing jeugdhulp of project arbeidstoeleiding.
4. Verwerken van het genomen besluit door het Samenwerkingsverband bij een aanvraag toelaatbaarheidsverklaring PrO, VSO (waaronder School2Care).

Toelaatbaarheidsverklaring (TLV)

Er zijn altijd leerlingen waarvoor een vorm van speciaal onderwijs tijdelijk beter aansluit bij hun onderwijsbehoeften. De ouders, waar mogelijk ook de leerling en de school, vinden dat een andere school een passender aanbod biedt. De zeggenschap over wat de beste onderwijsplek is, wordt echter door school, ouders en de nieuwe school zelf geregeld. Zij bezitten en organiseren zelf de benodigde expertise en beslissen gezamenlijk over een passende onderwijsplek. Het steunpunt Toeleiding ondersteunt hierin waar nodig en wenselijk. De plaatsingen op het VSO zijn tijdelijk van aard. Op basis van evaluatie wordt bepaald in hoeverre terugplaatsing tot de mogelijkheid behoort. Het Samenwerkingsverband besluit op basis van de aanvraag met het dossier of een leerling in aanmerking komt voor extra ondersteuning en geeft daarvoor een TLV af.

Deskundigenadvies

De orthopedagoog/psycholoog van het Samenwerkingsverband is altijd betrokken bij de aanvraag van een TLV en heeft de taak van 'eerste deskundige'. De wet verplicht bij een overstap naar het speciaal onderwijs ook gebruik te maken van een tweede deskundige te weten een jeugdpsycholoog, een pedagoog, een jeugdpsychiater, een arts of een maatschappelijk werker zoals een CJG-coach. Beiden zijn verantwoordelijk voor het opstellen van het deskundigenadvies dat vastgelegd is in het aanvraagformulier TLV met het verslag van het toelaatbaarheidsoverleg (TLO).

Aanvraag van een toelaatbaarheidsverklaring

Er kunnen vier soorten TLV's worden aangevraagd, te weten voor:

- PrO
- VSO categorie I / laag: zeer moeilijk lerend, psychiatrie, gedragsproblematiek, verstandelijke beperking;
- VSO categorie II / midden: lichamelijke beperking
- VSO categorie III / hoog: ernstig meervoudige beperking

Voor de verschillende TLV's zijn richtlijnen opgesteld.³ Leidend in het proces van de afgifte is de samenwerking tussen ouders, de huidige school en de VSO-school. Zij komen tot een gezamenlijk advies voor de benodigde ondersteuning in het Toelaatbaarheidsoverleg.

Een TLV is altijd tijdelijk en wordt voor VSO toegekend voor de duur van tenminste één volledig schooljaar. Bij de aanvraag wordt een beredeneerde onderbouwing van de gewenste duur vermeld; indien nodig kan een TLV voor onbepaalde tijd, i.c. tot het einde van de schoolperiode, worden afgegeven.

De TLV wordt voor een bepaalde periode afgegeven (met uitzondering van de EMB-MG) om ervoor te zorgen dat blijvend gekeken wordt naar: doen we nog steeds de goede dingen en doen we ze goed? Zijn de ondersteuningsbehoeften van de leerling inmiddels toegenomen dat er aanpassingen nodig zijn? Of zijn de ondersteuningsbehoeften dermate afgenomen dat de leerling kan terugkeren naar het regulier onderwijs? Een TLV wordt altijd aangevraagd door het bevoegd gezag van de huidige school.

Besluit

Op het moment dat het Samenwerkingsverband besloten heeft om de toelaatbaarheidsverklaring af te geven, kan de leerling de overstap maken naar het VSO. De plaatsing verloopt conform het plaatsingsbeleid van de ontvangende school. Als de overstap omstreeks 1 oktober (de teldatum) of 1 februari (de peildatum) zal plaatsvinden, wordt verwacht dat plaatsing op of voor 1 oktober of 1 februari wordt gerealiseerd.

Bezwaar

In de samenwerking en afstemming rondom de extra ondersteuning tussen ouders en school, kan het voorkomen dat ouders zich niet kunnen vinden in een besluit van de school. Ouders kunnen dan in overleg treden met het bestuur van de school, een klacht indienen of een beroep doen op ondersteuning door onderwijsconsulenten.⁴

Een TLV is een beschikking in de zin van de Algemene Wet Bestuursrecht. De mogelijkheid tot bezwaar⁵ en beroep tegen deze beschikking staat open. Tegen een besluit van het afgeven van een toelaatbaarheidsverklaring door het Samenwerkingsverband kunnen betrokken ouders, maar ook het schoolbestuur, binnen zes weken na afgifte hun bezwaar indienen.

Afloop

Het is van belang dat de leerling, de ouders en de reguliere school tijdens de aanvraag van een TLV worden meegenomen in de tijdelijkheid van plaatsing op het VSO en dat ieder schooljaar het gesprek gevoerd wordt over mogelijke terug- of overplaatsing. Ook kan naar voren komen dat het aanbod (waaronder arrangement extra ondersteuning) en wellicht ook het uitstroomperspectief van het OPP, op basis van niet behaalde doelen tijdens de plaatsing op het VSO, moet worden aangepast.

Het succes van overstappen is sterk afhankelijk van de grondhouding van alle betrokkenen. Een positieve grondhouding betekent onder meer: leerlingen serieus nemen, samen met ouders vertrekken, met elkaar durven zoeken en 'inclusief' te denken: 'gewoon' als het kan en 'speciaal' als het moet.

In het laatste schooljaar waarop de TLV betrekking heeft, draagt het bevoegd gezag van de VSO-school er zorg voor dat terugplaatsing of overplaatsing van de leerling plaatsvindt.⁶ Is verblijf van de leerling in het voortgezet speciaal onderwijs noodzakelijk, dan vraagt het bevoegd gezag van de VSO-school een nieuwe TLV aan bij de afdeling Toeleiding. Belangrijk is dat wordt aangegeven met welke doelen en binnen welke tijd de plaatsing verlengd moet worden.

³ Zie website Passend Onderwijs Almere: [Toeleiding richtlijnen](#)

⁴ Zie website: www.onderwijsconsulenten.nl

⁵ Zie website Passend Onderwijs Almere: [Procedure bezwaarschrift](#)

⁶ Zie website Passend Onderwijs Almere: [Proces overstappen](#)

5.7. Ambities

<p>Wat willen we bereiken?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Dekkend aanbod van stedelijke voorzieningen binnen de grenzen van het Samenwerkingsverband. ○ Samenwerking door de verschillende stedelijke voorzieningen met de reguliere VO-scholen. ○ Deelnamepercentage aan het VSO ligt op 3% van het totaal aantal leerlingen in het VO binnen het Samenwerkingsverband. ○ Richtlijnen TLV VSO cat I, II & III aanpassen met aandacht voor zo min mogelijk bureaucratie tijdens de aanvraagprocedure.
<p>Wat gaan we daarvoor doen?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Doorontwikkeling van onderwijs- en ondersteuningsarrangementen in het reguliere VO gekoppeld aan de overdracht van expertise en begeleiding vanuit het VSO naar het regulier VO. ○ Gericht terugplaatsingsbeleid vanuit VSO naar het regulier onderwijs dan wel ondersteuning binnen een lichtere vorm van extra ondersteuning (arrangement). ○ Gelijke leerlijnen en vakkenpakketten per schoolniveau in het VO en het VSO om de overstap zo soepel mogelijk te laten zijn. ○ Gezamenlijk plan van aanpak om deelnamepercentage VSO terug te dringen. ○ Samenwerking tussen VSO school met instelling die dagbestedende activiteiten verzorgt.
<p>Hoe financieren we dat?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Categoriebekostiging via afgifte TLV op basis de teldatum van 1 oktober. ○ De wettelijk vastgestelde groeibekostiging voor het VSO van 1 februari.
<p>Hoe meten we onze resultaten?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Door monitoring van de leerlingenstromen tussen regulier VO, tussenvoorzieningen en speciale (onderwijs) voorzieningen. ○ Doorontwikkeling van die monitoring is noodzakelijk.
<p>Wat zijn de risico's?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Groeiend deelnamepercentage VSO waarbij de kosten evenredig stijgen en minder middelen beschikbaar zijn voor arrangementen in het regulier VO. ○ Weerstand bij reguliere VO-scholen om leerlingen vanuit het VSO op te nemen. ○ Ouders die een voorkeur hebben voor VSO boven regulier onderwijs met extra ondersteuning.